

CIRCULAIRE ECONOMIE

De vijfde top van het VN-Milieuprogramma (UNEP) in Nairobi leverde in april een engagement op dat beslissend kan zijn in de strijd tegen plastic. 175 landen besloten dat ze tegen 2024 een juridisch bindend verdrag tegen plasticvervuiling willen sluiten.

Zo'n akkoord had er eigenlijk al moeten zijn. De gigantische plasticsoep in de oceaan wordt sterk onderschat. Elk jaar komt er 11 miljoen ton oceaanplastic bij. Zonder maatregelen weegt de hoeveelheid plastic over dertig jaar meer dan het wereldwijde visbestand. Het verdrag wil ervoor zorgen dat er tegen 2040 80 procent minder plastic in de oceanen belandt. Het is daarbij cruciaal minder plastic te produceren, maar plastic is voor heel wat producten onmisbaar.

Plastic is maar één voorbeeld van hoe de lineaire economie grondstoffen uitput en de externe kosten van afvalverwerking afwentelt op de maatschappij. Het komt erop aan producten zo te ontwerpen dat het plastic kan worden hergebruikt in de economie. De economie bevindt zich in een transitie van lineair naar circulair. Een circulaire economie probeert de kringloop te sluiten door geen grondstofvoorraden uit te putten, hernieuwbare energie te gebruiken en reststoffen te hergebruiken. Er is dan geen afval, en na-

tuurlijke ecosystemen kunnen herstellen. Er is een sleutelrol weggelegd voor productontwikkelaars. Zij kunnen producten zo ontwerpen dat al meteen rekening wordt gehouden met de volledige levenscyclus van het product. Vanaf het begin moet je weten wat er gebeurt met de bestanddelen wanneer het product aan het einde van zijn leven is – dat heet *cradle to cradle* of van wieg tot wieg.

Bedrijven kunnen dat niet altijd alleen. Wat een restproduct is in één bedrijf, kan misschien worden hergebruikt in een andere sector. Het is belangrijk dat bedrijven een goed zicht hebben op het hele economische systeem waarin ze functioneren en samen met andere ondernemingen naar oplossingen zoeken.

Welke projecten zochten we?

“Een grote trend is oceaanplastic verzamelen en verwerken tot iets bruikbaar. Denk aan een bedrijf

dat van visnetten tapijten maakt, of plastic van flessen gebruikt om textiel te ontwerpen”, zegt Wayne Visser, professor duurzame transitie aan de Antwerp Management School. “We moeten afval uitschakelen en gesloten kringlopen creëren.”

“Denk aan projecten die vroegere afvalstromen verwerken als een waardetoevoegend product”, zegt Jochen Vincke, partner bij het consultancybedrijf PwC. “Umicore recupereert bijvoorbeeld materialen uit elektronisch afval. Dat zal zich in alle industriële processen doorzetten.”

Bedrijven kunnen ook hun kantoorgebouw circulair maken, zegt Wayne Visser. “Een huis of een kantoor kan energie produceren in plaats van het te verbruiken, of het water dat het gebouw binnenkomt schoner maken. We kunnen dat op zoveel zaken toepassen. Alles wat we als afval kenden, zou door het te hergebruiken een positieve impact moeten hebben.” **i**

BENNY DEBRUYNE

FINALIST GROTE BEDRIJVEN 1: AQUAFIN

Groen gas uit afvalwater

Aquafin zuivert het huishoudelijke afvalwater van 86 procent van de Vlamingen. Daaruit wint het bedrijf groene stroom en duurzaam gas. Als energieleverancier verkent Aquafin zo een nieuwe markt. ROEL VAN ESPEN

Elke Vlaming produceert dagelijks 150 liter afvalwater. Dat komt grotendeels terecht in de meer dan 300 rioolwaterzuiveringsinstallaties die Aquafin over heel Vlaanderen telt. Het bedrijf beheert de riolen van ongeveer een op de drie Vlaamse gemeenten. Het zet maximaal in op de tijdelijke opslag en de infiltratie van regenwater. Via onderzoek en innovatie zoekt Aquafin ook continu naar oplossingen voor maatschappelijke uitdagingen, zoals de grondstoffenschaarste en de energiecrisis.

“We beschouwen afvalwater niet langer als een afvalstroom, maar als een bron voor duurzame grondstoffen en energie”, zegt innovatiemanager Maarten Raemdonck. “Uit slib, een restproduct van onze biologische waterzuivering, winnen we biomethaan op onze site in Antwerpen-Zuid. Dat duurzame equivalent van aardgas wordt in samenwerking met Fluvius in het aardgasnet geïnjecteerd. De komende drie jaar bouwen we drie extra installaties. Aquafin zal zo voldoende groen

gas produceren voor 10.000 gezinnen en zijn eigen cng-wagenpark.” Riothermie maakt het mogelijk om warmte uit afvalwater te winnen. “De warmte onttrekken we uit de rioleringsbuizen en de zuiveringsinstallaties. Met een warmtewisselaar halen we de energie uit het afvalwater”, legt projectmanager innovatie Christel Van Moer uit. “Die wordt via een warmtepomp opgewaardeerd om er vervolgens grote infrastructu-

‘Uit slib winnen we biomethaan, een duurzame equivalent van aardgas’

MAARTEN RAEMDONCK, AQUAFIN

ren mee af te koelen en te verwarmen. Denk aan kantoren, overheidsgebouwen, zwembaden, grotere woongelegenheden en stedelijke warmtenetten.”

Klimaatdoelstellingen

Christel Van Moer: “We zijn blij met ons pionierswerk te kunnen meehelpen aan de verduurzaming

CHRISTEL VAN MOER
“Energiewinning uit afvalwater is niet enkel haalbaar, maar ook economisch rendabel.”

van de energievoorziening. Onze innovaties dragen, dankzij de significante reductie van de CO₂-en methaanuitstoot, ook bij tot de klimaatdoelstellingen van gemeenten en projectontwikkelaars. Bovendien tonen we aan dat energiewinning uit afvalwater niet alleen haalbaar is, maar ook economisch rendabel.”

Al sinds oktober 2021 produceert Aquafin groen gas in Antwerpen-Zuid. De geplande installaties in Dendermonde, Harelbeke en Gent zullen de productie nog gevoelig opkrikken. De eerste riothermie-installatie is in gebruik sinds augustus 2022. Ze verwarmt de eigen kantoren in Aartselaar, goed voor zo’n 400 werkplekken en gemeenschappelijke ruimtes. Er lopen ook contacten om zwembaden, scholen, kantoren en woongelegenheden uit te rusten met groene warmte en koeling. Samen met zijn technologiepartners en gemeenten streeft Aquafin naar een leefomgeving in harmonie met water. “De ecologische impact is bij al onze projecten een essentieel aspect in de beslissingsmatrix”, zegt Maarten Raemdonck. “Voor nieuwe toepassingen voeren we een levenscyclusanalyse uit. Die bekijkt de CO₂-voetafdruk over de volledige keten. We proberen ook altijd onze maatschappelijke bijdrage te maximaliseren.”

FINALIST GROTE BEDRIJVEN 2: EKOPAK

Krachten bundelen voor circulair water

Onder de noemer Waterkracht gaan Ekopak, Aquafin, water-link en PMV vanaf 2025 het gezuiverde afvalwater van Antwerpse gezinnen opwaarderen tot koelwater voor lokale havenbedrijven. ROEL VAN ESPEN

In een waterafhankelijke economie is duurzaam waterbeheer cruciaal. Waterkracht, de joint venture tussen vier geëngageerde partners, voegt de daad bij het woord. Een koelwaterfabriek in de haven van Antwerpen zal het afvalwater van 600.000 inwoners – ofwel 270.000 gezinnen – filteren, recycleren en opwaarderen tot koelwater voor industriële toepassingen. In juni 2022 werd de concessie getekend met Port of Antwerp-Bruges. Naar verwachting zal de site volledig operationeel zijn tegen eind 2025. Het West-Vlaamse bedrijf Ekopak staat in voor de bouw en de exploitatie van de hoogtechnologische fabriek in het NextGen-district. Dat is de voormalige Opel-site die omgebouwd wordt tot een circulaire hub in de haven. Als internationale aanbieder van oplossingen voor waterbehandeling en voor de reductie van waterverbruik zal Ekopak met een slimme membraan-technologie het Antwerpse afvalwater filteren en opwaarderen voor verdere industriële toepassingen.

Het gezuiverde afvalwater van de 600.000 inwoners wordt in eerste

‘We verminderen de druk op het Albertkanaal, de grootste bron voor kraanwater in Vlaanderen’

PIETER LOOSE, EKOPAK

instantie geleverd door Aquafin en naar de koelwaterfabriek getransporteerd. Water-link voorziet vanuit die fabriek in een nieuw leidingdistributienetwerk in het havengebied, zodat alle industriële

PIETER LOOSE
“De koelwaterfabriek zal een jaarlijkse besparing van 20 miljard liter water opleveren.”

klanten het circulaire koelwater kunnen gebruiken. Participatiemaatschappij Vlaanderen (PMV) staat mee in voor de financiering van het project, dat meer dan 100 miljoen euro aan directe en indirecte investeringen zal vergen.

Circulair op grote schaal

“De draagwijdte van het Waterkrachtproject is zeer groot”, stelt Pieter Loose, de CEO van Ekopak. “We verminderen in de eerste plaats de druk op onze zoetwatervoorraden, meer bepaald op het Albertkanaal, de grootste bron voor kraanwater in Vlaanderen. Dat verhoogt de leveringszekerheid voor alle gebruikers. Concreet zal de koelwaterfabriek een jaarlijkse besparing van 20 miljard liter water opleveren. Dat drinkwater blijft behouden voor de inwoners van Vlaanderen.”

Met het initiatief pakken Ekopak, Aquafin, water-link en PMV samen de watercrisis aan, en reiken ze een tastbare oplossing aan voor de gevolgen van de klimaatverandering. “Afvalwater van gezinnen zuiveren en vervolgens hergebruiken als koelwater voor bedrijven is een mooi voorbeeld van circulariteit op grote schaal, met een wezenlijke impact op de waterbalans”, zegt Pieter Loose. “Bovendien is dit project een belangrijke mijlpaal in de transitie naar een duurzame haven, die de economische hub van Vlaanderen is.”

“We kunnen gerust spreken van een wereldprimeur. Antwerpen fungeert als proefstad, maar dit innovatieve model kunnen we ook implementeren in andere steden en landen. Het is ook een toonaangevend voorbeeld van een succesvolle publiek-private samenwerking. Het toont aan dat circulariteit op grote schaal kan werken wanneer de juiste partners hun krachten bundelen.”

FINALIST GROTE BEDRIJVEN 3: RENEWI

Medisch afval recycleren

Drie organisaties slaan de handen in elkaar om de duurzaamheid in de Belgische zorgsector te versnellen. Het VinylPlus Med-samenwerkingsproject moet op termijn 2.000 ton CO₂-uitstoot per jaar vermijden door de recyclage van medisch afval. ROEL VAN ESPEN

De zorgsector is verantwoordelijk voor 5,5 procent van onze nationale CO₂-voetafdruk. Heel wat medische hulpmiddelen voor eenmalig gebruik zijn vervaardigd van kunststof. Pvc is het meest gebruikte materiaal voor ziekenhuistoepassingen zoals zuurstof- en anesthesiemaskers, slangen, infuus- en dialysezakken.

In 2020 waren al die plastic hulpmiddelen samen goed voor een afvalberg van 9.900 ton. Maar liefst 84 procent daarvan komt terecht in de verbrandingsoven. België heeft beloofd zijn zorgsector tegen 2050 *net zero carbon* te maken. Om daarin te slagen zijn innovatieve oplossingen en initiatieven noodzakelijk. Een mooi voorbeeld is het VinylPlus Med-project, dat niet risicohoudend medisch afval (NRMA) recycleert tot nuttige producten die gebruikt worden in ziekenhuizen. Voorbeelden daarvan zijn vinyl wandbekleding, vloerbedekking en revalidatieartikelen. Ze zijn duurzaam, vormvast, schokabsor-

berend, hygiënisch en bestand tegen chemicaliën.

Gezamenlijk project

VinylPlus Med is een gezamenlijk project van Renewi, Raff Plastics en VinylPlus. De afvalverwerker Renewi zorgt voor ophaalcontainers en staat garant voor het naleven van de procedures. Raff Plastics verzorgt onder meer de sortering, de recyclage en de kwaliteits- en traceerbaarheidscontroles. VinylPlus, het duurzaamheidsprogramma van de

“Pvc kan acht tot tien keer gerecycleerd worden zonder kwaliteitsverlies”
DRIES DE PAUW,
RENEWI

“DRIES DE PAUW
“We verwachten op termijn 1.000 ton per jaar te kunnen recycleren.”

Europese pvc-industrie, coördineert het project, levert inzamel- en informatiemateriaal, zorgt voor opleidingen en coaching van het ziekenhuispersoneel en voorziet in de financiering.

“Niet-risicohoudend medisch afval bestaat voor een groot deel uit medische hulpmiddelen die eenmalig werden gebruikt zonder rechtstreeks contact met de patiënt, of die slechts gedurende een korte tijd in contact kwamen met een niet-besmettelijke patiënt”, weet Dries De Pauw, director marketing en sales van Renewi. “Ze zijn doorgaans opgebouwd uit één laag pvc, wat de recyclage vergemakkelijkt. Pvc kan bovendien acht tot tien keer worden gerecycleerd zonder kwaliteitsverlies.”

Gratis deelname

NRMA omzetten in waardevolle producten voorkomt economische en ecologische verbrandingskosten. Bovendien bespaar je zo op fossiele grondstoffen en energie, en beperk je de milieukosten die gepaard gaan met het produceren van grondstoffen voor ziekenhuisproducten. Door optimaal te sorteren en te recyclen kunnen ziekenhuizen hun impact dus gevoelig beperken. Bovendien besparen ze zo 200 tot 300 euro per ton afval, terwijl hun deelname aan VinylPlus Med gratis is. Het project zit in de opstartfase. Dries De Pauw: “Het verzamelen gebeurt al in acht ziekenhuizen in Brussel en Wallonië, en 33 andere ziekenhuizen hebben laten weten dat interesse hebben. We hebben ook de intentie VinylPlus Med in Vlaanderen uit te rollen. We verwachten op termijn 1.000 ton per jaar te kunnen recyclen, en daardoor zal de zorgsector in ons land jaarlijks 2.000 ton minder CO₂ uitstoten.”

FINALIST KMO'S 1: GRAMITHERM

Onkruid bestaat niet meer

Gramitherm zet gemaaid gras om in isolatiepanelen. Het teruggewonnen sap wordt gebruikt voor de productie van biogas en het afval van de panelen wordt gerecycleerd.

XAVIER BEGHIN

Gemaaid gras is de meest voorkomende biomassa ter wereld. In sommige Europese landen wordt het gebruik ervan nauwkeurig bestudeerd omdat het een natuurlijke materiaal is. In Duitsland is er al een papierindustrie en in Nederland een verpakingsindustrie (eierdozen) met gras. Boven de Moerdijk wordt niet-gebruik zelfs belast: 40 euro per ton gemaaid gras. In Vlaanderen halen inzamelorganisaties jaarlijks ongeveer 1,2 miljoen ton grasafval op uit openbare ruimten, parken, kanaal- en rivieroevers, luchthavens enzovoort.

Fabriek in Sambreville

Vijftien jaar geleden demonstreerde en patenteerde Stefan Grass, een Zwitserse landbouwingenieur, de thermische eigenschappen van isolatieplaten van grasvezels. De gepatenteerde technologie is nu in handen van Christian Roggeman, de oprichter en CEO van Gramitherm.

“Ik begon vanaf nul omdat Stefan niet commercieel ingesteld was.

Vandaag zijn wij de enige in de wereld die die grasvezelpanelen produceren”, zegt hij. “Dat doen we in Sambreville. Dat was een logische keuze om drie redenen: ik ben een Belg en afgestudeerd aan Solvay, Sambreville is een prachtig logistiek centrum voor zowel weg-

“Wij zijn de enige in de wereld die deze grasvezelpanelen produceren”
CHRISTIAN ROGGEMAN, GRAMITHERM

als watertransport, en het gras komt uit Vlaanderen, voornamelijk van de oevers van de kanalen in de Kempen. We werden geholpen door Namur Invest en Invest Sud, die een belang in het bedrijf namen.”

Unieke eigenschappen

Op volle capaciteit zal de fabriek 200.000 kubieke meter panelen kunnen produceren, wat overeenkomt met 7.000 ton grasvezels en 35.000 ton gemaaid gras. De productie is deugdelijk omdat het

“GRAMITHERM
“Een hectare gras kan zeven huizen isoleren.”

verkregen grassap wordt gebruikt voor de productie van biogas en een deel van de energie levert die nodig is voor de werking van de installatie. De fabriek produceert panelen van 60 op 120 centimeter met een dikte tussen 45 en 240 millimeter. Die panelen zijn efficiënter en deugdzamer dan alle andere producten op de markt. “Ten eerste wordt de grondstof niet geteeld”, legt Roggeman uit. “Ten tweede is het productieproces energie-efficiënt omdat de vezels op 160 graden worden gebrand en drie minuten in de oven liggen. Voor glaswol bijvoorbeeld wordt het zand gedurende 48 uur op 1.300 graden gebrand. Het Gramitherm-paneel heeft unieke eigenschappen. Het regelt de vochtigheid en stoot die af zonder af te breken. Dat wordt gegarandeerd voor vijftig jaar. Het isoleert tegen de kou, maar ook tegen de warmte. Ten slotte heeft het de beste CO₂-voetafdruk van de hele sector. Een hectare gras kan zeven huizen isoleren, wat overeenkomt met het vasthouden van 3,6 ton CO₂. Alles wordt gerecycleerd in de fabriek, want wij recupereren de afvalstukken om er nieuwe panelen van te maken.”

Isolatie van biologische oorsprong – zoals gras, vlas en hennep – is altijd duurder geweest dan zijn minder deugdzame concurrenten. Door de energie-inflatie is dat niet langer het geval. t

FINALIST KMO'S 2: PERMAFUNGI

Isolatie van champignonresten

PermaFungi hergebruikt koffiedik om paddenstoelen te kweken. De resten van de champignonsteelt worden hergebruikt om een nieuw isolatiemateriaal te maken. CHRISTOPHE CHARLOT

Er bestaat geen twijfel over: het model van PermaFungi is absoluut gericht op de circulaire economie. Het bedrijf werd in 2013 opgericht met de ambitie in te spelen op milieu- en maatschappelijke vraagstukken. Daarom is het begonnen met het kweken van organische paddenstoelen op stedelijk afval: koffiedik. Alleen al in de hoofdstad wordt er jaarlijks 15.000 ton van weggegooid. Vandaag beschikt de kmo over een terrein van 1.200 vierkante meter in de kelders van Tour en Taxis in Brussel, stelt ze acht mensen te werk – twee zijn net aangeworven – en heeft ze een omzet van ongeveer een half miljoen euro. Maar dat is niet alles. Met de ‘champost’, het afval van de champignonsteelt op koffiedik, gaat PermaFungi nog verder. Het bedrijf heeft onlangs een nieuw soort materiaal gelanceerd, mycomateriaal genoemd. Dat materiaal wordt verkregen uit organisch afval en wordt getransformeerd door de natuurlijke werking van de sporen van paddenstoelen.

Na jaren van onderzoek en ontwikkeling om dat innovatieve en circulaire materiaal te ontwikkelen, heeft PermaFungi vastgesteld dat het dankzij zijn isolerende eigenschappen kan concurreren met plastic of piepschuim. Dat kan mogelijkheden bieden in de bouw- en verpakkingsector, twee sectoren die veel plastic gebruiken en daardoor bijzonder vervuilend zijn.

“De bouw- en verpakkingsector zijn goed voor 52 procent van het wereldwijde plasticverbruik en vormen een belangrijk maatschappelijk en economisch probleem”, zegt Julien Jacquet, de CEO en oprichter van PermaFungi. “Daarom betreden wij die markt, die grotendeels afhankelijk is van fossiele brandstoffen.”

Gunstige context

De context lijkt bijzonder gunstig voor de ontwikkeling van het nieuwe materiaal. Ten eerste wordt de zoektocht naar gezondere en milieuvriendelijkere producten een prioriteit voor steeds meer consumenten en bedrijven. Dat wordt grotendeels aangemoedigd door de Europese Green Deal, een strategie om plastic ge-

leidelijk te verbannen, de circulaire economie aan te moedigen en duurzame consumptie- en productiemodellen te ondersteunen. Tegelijk wil de Europese Commissie een energierenovatie opleggen om de koolstofimpact van gebouwen te verminderen. Dat is gunstig voor de opkomst van innovaties zoals het mycomateriaal van PermaFungi. Het bedrijf heeft 2 miljoen euro financiering gekregen om zijn productielijn op te zetten.

De trend situeert zich niet alleen in de bouw. Ook de uitdagingen in verband met verpakkingen zijn enorm. Volgens de CEO van PermaFungi is 75 procent van de Europeanen tegen vervuilende materialen in verpakkingen.

Nieuwe werknemers

De ambitie van het in Brussel gevestigde bedrijf is tegen eind 2025 zo'n 12 ton mycomateriaal per maand te produceren door 15 ton afval te recyclen. PermaFungi zou

“PermaFungi wil tegen 2025 zo'n 12 ton mycomateriaal per maand produceren.”

PERMAFUNGI
Maakt isolatie op basis van afval van de paddenstoelenweek.

dat doel moeten kunnen bereiken door twintig nieuwe mensen aan te werven en fondsen te verkrijgen, want de ambities zijn groot. Het bedrijf ziet zichzelf als de Europese leider in het nieuwe mycomateriaal. 1

FINALIST KMO'S 3: REPROCOVER

Geen plastic te hard

Reprocover recycleert het stevigste plasticafval om innovatieve producten te maken voor wegen, stadsontwikkeling en spoorweginfrastructuur. Die producten zijn niet alleen gerecycleerd, ze zijn ook recycleerbaar. ANNE-SOPHIE CHEVALIER

Het afval van de een is de schat van de ander. Industriëlen wisten lang geen raad met thermohardende kunststoffen. Ze waren dan ook lang bestemd voor het stort. Vandaag gaat Reprocover ermee aan de slag. In 2020 heeft het bedrijf 200 ton van dat plastic gerecycleerd. Tegen 2021 heeft het zijn productie verdubbeld. Dit jaar recycleerde het 700 ton. “Over twee of drie jaar moeten we 5.000 tot 6.000 ton per jaar kunnen verwerken”, zegt Charles Göbbels, managing director van Reprocover. “Ons proces, dat in samenwerking met verschillende onderzoekscentra is ontwikkeld, hebben we gepatenteerd. De bestellingen beginnen binnen te komen.” Er zijn twee grote categorieën van kunststoffen: thermoplasten, zoals pet en pvc, die gemakkelijk recycleerbaar zijn, en thermoharders, die veel moeilijker te recyclen zijn en voorkomen in huishoudelijke apparaten, elektrische meters of dashboards van auto's. Reprocover verzamelt die laatste en reduceert ze tot korrels om er een nieuw materiaal van te maken, Reprocessed Thermoset (RTS), via een verdichtingsproces onder zeer

“Wij hebben ons proces gepatenteerd. De bestellingen beginnen binnen te komen”

CHARLES GÖBBELS, REPROCOVER

hoge druk. Dat materiaal is uitermate bestand tegen fysieke belasting en tegen hitte, vuur en elektrische ontlading. Het kan ook worden gevormd en in verschillende vormen – zoals rails, tegels en goten – worden gebruikt.

Op maat gemaakt

Dat betekent dat Reprocover afval van bedrijven terugwint en een

REPROCOVER
Reprocover wint afval van bedrijven terug en geeft het een nieuw leven.

nieuw leven geeft, hetzij in de vorm van afgewerkte producten die voor hen rechtstreeks bruikbaar zijn, hetzij door hen te helpen de afgedankte materialen rechtstreeks in hun processen op te nemen. “Alles wordt op maat gemaakt, het recept wordt ontwikkeld volgens de wensen van de klant”, legt Göbbels uit. “De mechanische eigenschappen van het product zijn afhankelijk van de eisen. We kunnen bijvoorbeeld producten ontwikkelen die op rubber lijken, maar veel harder zijn en veel energie kunnen absorberen, of producten met meer glasvezels, waardoor ze veel sterker zijn.” Tot de klanten van Reprocover behoren bedrijven zoals Suez, SNCF, ProRail, Voestalpine en Renewi. De producten zijn zo ontworpen dat ze, wanneer ze het einde van hun levensduur hebben bereikt, gemakkelijk kunnen worden ingeleverd voor recyclage en herintegratie in nieuwe producten. “Hetzelfde geldt voor gebroken producten en producten met fouten, die worden vermalen en hergebruikt in ons proces”, legt de directeur uit. Op deze manier stopt de kringloop nooit.

Energie-autonomie

Het idee is de impact van de recyclageactiviteiten op het milieu tot een minimum te beperken. Zo leveren 4.000 zonnepanelen 80 procent van het elektriciteitsverbruik van het bedrijf. Om de energie-autonomie te garanderen moet volgend jaar een windturbine worden geïnstalleerd en moeten extra panelen de installatie vervolledigen. Met dezelfde ecologische zorg geeft Reprocover de voorkeur aan korte circuits en bedient het dienstverleners in een straal van 500 kilometer. 1